

Střední Evropa

- Pomocí mapy vymeze střeoevropský prostor: Německo, Polsko, Slovensko, Rakousko, Česká republika, Slovinsko, Maďarsko, Švýcarsko, Lichtenštejnsko
- Dokázat okomentovat, jak se měnili hranice v Evropě
 - Členství v NATO a EU
- Střední Evropa se jazykově dělí na Germánské, Slovanské jazyky a Maďarštinu (ugrofinsky)
 - Čeština patří k západoslovanským jazykům
- Germánská a slovanská část střední Evropy, Maďaři
- Vliv Habsburku a císařského Německa na historický vývoj regionu
 - 1945 se Střední Evropa rozděluje na Západní a Východní Evropu (z pohledu politického)
 - Vliv Moskvy - totalitní Moskevský režim
 - Vznikly zde 2 světy, které se ubíraly opačnými směry
 - 1989 padají totalitní režimy a Evropa se začíná sjednocovat

Německo

- Vyhledej na mapě: Severoněmeckou nížinu, ostrov Rujana, Středoněmeckou vysočinu, Schwarzwald, Bavorsky les, Zugspitze, Rýn, Dunaj, Mohan, Labe, Odra, Meklenburskou jezerní plosinu, Východofríské a severofríské ostrovy
- Kde leží Ergebirge, Fichtelgebirge, Bohmerwagd, Bayerischer Wald
- Přírodní podmínky
 - Povrch Německa se zvedá od severu k jihu
 - Na severu se rozkládá Severoněmecká nížina ovlivněná pleistocenním zaledněním
 - Střed zabírá Porýnska břidličná vrchovina (Mezi pohořími Eifel a Rothaar) a Středoněmecká vysočina ohraničená nižšími pohořími (Švábský Jura)
 - Rýn se tu prodírá skalami - báje, básně pověsti, hodně zřícenin
 - Do jižního Německa zasahují okraje Alp - nejvyšší vrchol Zugspitze (část Alp se tu nazývá Bavorské Alpy)
 - Přímořské klima na severu přechází směrem k jihu ke kontinentálnímu
 - Hustá říční síť, většina řek odtéká do Severního moře a Baltu, menší část do Dunaje - do Černého moře
 - Dunaj - na jihu - pramení ve Schwarzwaldu - jihozápad Německa, ústí do černého moře, 2. nejdelší reka v Evropě, kolem 2,9 tisíc km, splavný od Ulmu
 - Z některých řek se můžete dostat do různých moří
 - Největší říční přístav je na Rýnu Duisburg
 - Hodně ledovcových jezer - Maclanburgska jezerní plošina - Největší jezero Müritz, také na jihu Německa - Bodamské jezero, dále pak Chiemské jezero
 - Nížiny podél Severního moře
 - Staré horniny překryté mladými usazeninami, které sem nanesly ledovce a řeky v Pleistocénu (Starší čtvrtohory) - ze Skandinávie - rozsáhlý pevninský ledovec
 - Zanechal zde pás valu - Morény - někde až kolem 300 metru
 - Watt - část pobřeží zmizí při přílivu vodou - několik metrů rozdíl hladiny, zůstane tam bahnaté pobřeží
 - Vystavěli zde vysoké hráze, půda byla vysušená - marše
 - Na severu hodně bažinatá oblast - na seznamu Unesco, vřesoviště a zatopené oblasti

- Nížiny podél Baltu - křídové útesy - největší na ostrově Rujana - bíle obarvené moře
- Písčité pláže - jemný písek - vítr ho rozfoukává
- Kosa - Zing - mořský proud něco odebere a jinde sedimentuje - vytvoření kosa
 - Meklenburská, Pomořanská a Mazurská jezerní plosina
 - Borovicové porosty na písku
- Nejvyšší skalní stěna v Bercheshgadenských Alpách - watzmann - 1800m
- Sociální sféra
 - Obyvatelstvo, sídla, administrativní členění
 - Nejlidnatější země Evropy - 82 milionu obyvatel
 - Nízký přirozený přírůstek
 - Po válce otevřeli hranice, aby získali levnou pracovní sílu (Turci, Kurdové, Balkán...)
 - Projevy xenofobie vůči imigrantům
 - Extremistické skupiny - vypalování domů, vytloukání výloh
 - Lužičtí Srbové - u hranice s Polskem a Českem - města: Budyšin, Zhořelec
 - Hodně poněmčeno
 - Vysoká průměrná zalidnění - nejvíce v Porýní a Porúří - v Severním Porýní - Vestfálsko (17mil.), Sasko
 - Největší města: Berlin (3,5 mil.), Hamburk, Mnichov, Kolín n. Rýnem, Frankfurt, Stuttgart
 - Rozdíly mezi životní úrovní na západě a na východě země - východní země značně zaostalejší - rozdíl se nepodařilo vyrovnat
 - SRN je spolkový stát z 16 spolkových zemí, každá má svou vládu, svou ústavu parlament a vládu
 - Důsledky 2. světové války
 - Rozdělení Německa na 4 okupační zóny – americká, sovětská, britská, francouzská, rozdělení Berlína
 - Hodně Němců prchalo
 - 1949 vznik SRN (Spolková republika Německo) a NDR (Německá demokratická republika)
 - 1961 Berlínská zeď
 - Rozděleno na 2 okupační zóny – východní a západní Berlín
 - Lidé utíkali do západní zóny, tak Sověti postavili Berlínskou zeď – ostnaté dráty, psy, střelení
 - Sověti uvalili blokádu (západní Berlín obklopen Sověty – most vzdušným prostorem)
 - Postupně od blokády odstoupili – pak spojení dálnic a železnicí
 - Znovusjednocení Německa se souhlasem vítězných mocností
 - V 89 se začíná postupně hroutit komunistický systém
 - Drážďany a Lipsko požadovali odstoupení komunistů
 - Vypravili vlaky pro uprchlíky, co našli azyl třeba v Praze na ambasádě Západního Německa
 - V roce 1990 se Německo sjednotilo
 - Konference – museli se zavázat proti válce a proti tomu, že by znovu zabrali území Polska a Sudet
 - Ekonomika
 - Nejsilnější ekonomika v Evropě, 3. na světě
 - Jeden ze zakládajících členů EU, členem G7

- Spojenci se snažili srovnat průmyslové centra se zemí
- Prochází rychlou ozonovou po válce – západní část pomáhají obnovovat Američané
 - Investují do obnovy Německého hospodářství
 - Do východní části investovali Sověti, aby ukázali, že Německo může být taky silná ekonomika. Staly se nejvýkonnější ekonomikou ve východním bloku
 - Západní Německo začíná utíkat východnímu
- Hlavní surovinou je uhlí – černé i hnědé – Porýní a Porúří
- Ve východní části byla těžba již utlumena
- Automobilový průmysl (VW, Mercedes, BMW)
- Ropa – ze Středozemního moře
- Jádra:
 - Severní Porýní-Vestfálsko – průmyslový region, evropského významu – rozsáhlý těžký průmysl
 - Nejlidnatější spolková země
 - Těžký průmysl je po válce utlumován
 - Elektroprůmysl, služby
 - Zbytek těžkého průmyslu zredukovali
 - Rekultivace okolního prostředí
 - Porýní-Falc, Sársko, Hesensko, Bádensko-Württembersko
 - Bavorsko – největší spolková země, významný automobilový a potravinářský průmysl
 - Úloha cestovního ruchu v Bavorských alpách
 - Oktober fest – pití piva
 - Hlavní centra Mnichov a Norimberk
 - Berlín
 - Hamburk-Brémy
 - Sasko – Drážďany, Lipsko

Alpské země

- Najdi: Mont Blanc, Monte Rosu, Matterhorn, Grossglockner, Dachstein, Ženevské, Neuchatelské, Vieverwaldstättské, Bodamské jezero, Rýn, Rhonu, Inn, Salzach, Drávu
- Vysvětlí pojmy:
 - Kar – ledovcová sníženina mezi ledovcovými štíty
 - Moréna – valy sutí rozdrčených horninami vytvořené ledovcem
 - Trog – prohloubené a rozšířené údolí bez ledovce
 - Föhn – teplý, padavý, horský vítr
 - Na jižní svahy Alp proudí vzduch od středozemního moře, stoupá podél jižních svahů alp, dochází ke kondenzaci >> prší, vzduch pokračuje dál, překoná hřebeny, podél severních svahů klouzá dolů a otepluje se
- Nejvyšší Evropské pohoří, délka km, zasahuje do: Francie, Švýcarska, Lichtenštejnska, Itálie, Slovinska, Rakouska a Německa
- Začínají už u středozemního moře u Francie a končí až ve Slovinsku, anebo u Vídně
- Člení se na západní a východní, hranice je zhruba ve východním Švýcarsku
 - Západní jsou celkově vyšší – Mont Blanc
 - Východní – Vysoké Taury v Rakousku – Grossglockner; masiv Dachstein
- Na 3 pásma:
 - Vápencové – na severním okraji a na jižním okraji Alp – Bavorské Alpy
 - Centrální Alpy tvořené krystalickými horninami (ruly, žuly...)
 - Flyšové pásmo – mocné vrstvy písku – u severního okraje
- Vznikly himálajským vrásněním; v pleistocénu zaledněny

- V Bernských Alpách nejdelší ú dolní ledovec Aletschský (26km)
- Význam Alp pro turistiku a rekreaci
- Povrch Rakouska
 - o Rozsáhlá Vídeňská pánev – SV Rakouska
 - o Rakouská žulová vrchovina – pokračování českého masivu do Rakouska – ze severu po Dunaj
 - o Apské předpolí – mezi Dunajem a severním okrajem Alp
 - o Solná komora – kolem Salzgurgska – hodně ledovcových jezer, těžila se tu sůl
- Povrch Švýcarska
 - o Severní část – Švýcarská plošina – zde žije většina Švýcarů
 - o Na hranici s Francií – švýcarský Jura
- Velký hydroenergetický potenciál řek, v zimě nedostatek vody
 - o Skupují energii od nás z Dukovan
- Úkol:
 - o Vyhledej rakouské spolkové země a jejich hlavní města – Horní Rakousy (Linec), Dolní Rakousy (Sankt Pölten), Vídeň, Štýrsko (Štýrský Hradec), Korutany (Celovec), Salcburgsko (Salzburg), Tirol (Innsbruck)
 - o Co zajímavého víš o Vídni?
 - o Které turistické cíle v Rakousku znáš?

Rakousko

- Významná role monarchie v evropské politice od 16 století do roku 1918 dělicí říčka Litau
- 1938 zabrání Rakouska nacistickým Německem
 - o Mělo proběhnout referendum, ale Hitler nečekal a prohlásil Rakousko za část 3 říše
- 1945 rozdělení země na čtyři okupační zóny
 - o Bralo se, že Rakousko tiše sympatizovalo s Hitlerem, ztratili státní suverenitu
- 1955 znovunabytí státní suverenity a vyhlášení neutrality
- Národnostně homogenní část, česká menšina ve Vídni
 - o 2 imigrační vlny – 1948 – PUČ komunistů; 1968 pražské jaro
- Nej hustěji je osídlena Vídeňská pánev a Podunají
- Rakousko se administrativně člení na 9 spolkových zemí
- Mezi největší města patří Vídeň 1,6 mil; Graz, Salzburg, Linec, Innsbruck
- Hospodářství
 - o Ložiska magnezitu, solí a zásoby dřeva – nejvíce ve Štýrsku
 - o Rozvinuté hutnictví a strojírenství (speciální stavební stroje a dopravní prostředky pro těžbu dřeva a stavebnictví) a dřevařský průmysl
 - o Význam hydroenergetiky – v zimě řeky zamrznou, berou energii z Dukovan
 - o Alpské zemědělství zaměřené na chov mléčného skotu napojené na potravinářství (mléko, sýry, čokoláda Milka), význam zemědělství pro údržbu krajiny
 - Dotace od EU, ochrana svého trhu
 - Krajínově význam – mají velkou biodiverzitu (pestrost druhů) – nutnost kosit, nebo spásat
 - Agroturistika, agrokomples = propojení zemědělství s potravinářským průmyslem
 - o Velkým zdrojem příjmů je cestovní ruch (Alpy, Vídeň, Salzburg, Solná komora...)
 - Váží si turistů >> úroveň služeb, chtějí, aby byli turisté spokojeni
 - o Rakousko je tranzitní zemí, frekventovaná dálnice A1, A2 a průsmyky Brennerský a Semmerig, Hoch Alpen Strasse – vede přes vysoké Taury, význam říční dopravy na Dunaji
- Z učebnice zjisti informace o „věčném spolku“
- Jaké jsou úřední jazyky ve Švýcarsku?
- Jaké jsou priority Švýcarské ekonomiky?

Švýcarsko

- Helvétové – jeden z keltských kmenů

- Historie, obyvatelstvo, administrativní členění
 - o 1291 uzavírají kantony Schwyz, Uri a Unterwalden věčný spolek, který bojuje proti Habsburkům a stává se základem švýcarského státu
 - o 1815 potvrzena, po konci napoleonských válek, neutralita
 - o Mluví se zde 4 úředními jazyky a 4 Národnosti – Francouzi, Němci – nejvíc, Itali a Rétorománi – možná pár stovek obyvatel
 - o Většina obyvatel je soustředěna ve Švýcarské plošině
 - o Švýcarsko je spolkovou republikou skládající se z 26 kantonů, otázka švýcarské konfederace, kladen důraz na demokracii – častá referenda
 - o Bern, Curych, Ženeva, Basilej, Lausanne
- Hospodářství a ekonomika
 - o Ekonomika zaměřena tak, aby měla malou spotřebu surovin - špičkové výrobky, žádané na světových trzích
 - o Tradiční bankovníctví
 - o Nože Viktorinox
 - o Člen ESVO - evropské společenství volného obchodu
 - o Rozvinutý cestovní ruch
 - o Výroba léčiv
 - o Vyspělé potravinářství (sýry Emmental, mléko, čokoláda Nestlé)
 - o Alpské zemědělství (státní dotace a ochrana trhu)
 - o Ekonomika státu se zaměřuje na kvalitní služby a průmyslová odvětví nenáročná na suroviny
 - o Vyšší HDP na obyvatele, zaujímá přední místo ve světě
 - o Nejsou členem EU - nevýhodné - museli by otevřít hranice, dotovat chudší státy

Polsko

- Úkoly: na mapách v atlase na str 12,13 a pomocí textu v učebnici na str 32 vyhodnoť územní změny v Polsku
- Které významné suroviny těží Polsko?
- Najdi na mapě:
 - o Pomořanskou a Mazurskou jezerní plošinu, Velkopolskou, Slezskou a Mazovskou nížinu, Lublinskou vrchovinu, Malopolskou vrchovinu, pohraniční pohoří s ČR a Slovenskem, Bělověžský prales, Vislu, Odru, Wartu, jezero Sniardwy
- Přírodní podmínky:
 - o Přímořský stát, leží u Baltského moře
 - o Má největší rozlohu a největší počet obyvatel
 - o Převážnou část tvoří nížiny, vrchoviny a jezerní plošiny; pohoří až na jihu
 - o Podnebí – chladné ze severu – projevuje se ve středním Polsku oceanita
 - o Nejdelší řeka je Visla, Dopravní tepna je Odra, pak tvoří hranici s Německem
 - o Největší jezero je Sniardwy
 - o Území Polska prošlo mnoha děleními
 - o Rozsáhlé borovicové lesy, na písčitém podloží
 - o Propojena řekami a umělými kanály
 - o Řídké osídlení, málo pracovních příležitostí, živí je cestovní ruch
 - Na jezerech – plachetnice, windsurfing, vodáci na řekách
 - o Bělověžský prales – zubr evropský
 - Bažiny a močály
 - Cesta královských dubů – stromořadí dubů
- Historie, obyvatelstvo, administrativní členění
 - o Polsko-litevské knížectví
 - o Německá kolonizace
 - o Trojí dělení Polska
 - o Změna hranic po skončení 2. světové války
 - o Hnutí Solidarita
 - Hnutí, které vzniklo za komunistického režimu v Polsku, proti komunistům

- Založena v přístavu Gdaňsk, zakladatelem Lech Walesa (dlouho vězněný)
 - Po pádu režimu se stal Polským prezidentem, nebyl znovu zvolen
- Husté osídlení na jihu země – pás od Wroclavi po Katowice – největší konurbace ve východní části střední Evropy
- Města: Varšava, Poznaň, Łódź, Wrocław, Katowice, Gdaňsk, Štětín
- Rozdíly v životní úrovni ve městech a na venkově; pak západní a východní část státu
- Administrativní členění: 16 vojvodství
- soreal – socialistický realismus
- malborn – pevnost, kterou vybudovali templáři
- wawel – v Krakově pevnost
- Lešno – město, kam prchl Komenský, pomník a universita
- Ekonomika Polska
 - Surovinové zásoby na jihu Polska - uhlí, síra, zinek, měď
 - Soustředění těžkého průmyslu v oblasti Horno a Dolno slezské pánve
 - Katovická aglomerace - největší ve východní části střední Evropy, problémy s útlumem těžkého průmyslu
 - Příliv zahraničních investic
 - Značná zemědělská produkce, ale celková zaostalost, vysoký podíl pracujících v zemědělství (cca 25%)
- Ostatní
 - Wieliczka - solné doly zpřístupněné turistům
 - Osvětim - koncentrační tábor na jihu Polska
 - Koperník - hvězdář
 - Zakopane - jediné největší zimní středisko, z druhé strany Tater

Slovensko

- Vyhledej na mapě: Tatry, Nízké Tatry, Malou a Velkou Fatru, Slovenský kras, Slovenský ráj, Pieninský NP, Podunajskou a Východoslovenskou nížinu, Váh, Hron, Západní, Východní a Jižní Karpaty
- Karpatský oblouk
 - Pásemné pohoří o délce asi 1500 km
 - Začátek u Pálavy- až od Rakouska, na Moravsko-Rakouské hranici; pak na Slovensko, Jižní Polsko, Jihozápadní Ukrajina, až do Rumunska
 - Dělí se na 3 velké celky
 - Západní - převážně na Slovensku
 - Nejvyšší vrchol Gerlachovský štít 2655, leží ve Vysokých Tatrách
 - Končí na západním Slovensku
 - Východní - jihozápad Ukrajiny a část Rumunska - Pietrosul 2303 v pohoří Rodna
 - Jižní - Moldoveanu 2543 v pohoří Fagaraš
 - Většinou pískovce a břidlice = flyš
 - Krystalické horniny - Tatry, Nízké Tatry; v Jižních Karpatech
 - Vápence, Vulkanické tvary
 - Vznikaly v Alpinskouhimalájském vrásnění především ve Třetihorách
 - V Pleistocénu byly Karpaty zaledněny
 - Rozsáhlé lesní porosty, řídce osídleny
 - Spousta zvěře, nejpočetnější populace medvěda, rysy, vlci
- Povrch
 - Převážně hornatý stát, podstatnou část území vyplňuje Karpatský oblouk
 - Západní Karpaty - Vnitřní a Vnější západní Karpaty (Tatry, Fatra, Slovenské rudohoří - vnitřní || vnější - flyš - na hranici s Moravou)
 - Typické kotliny - oddělují jednotlivá horská pásma -je zde soustředěn ekonomický potenciál + dopravní tepny
 - Podtatranská kotlina - odděluje Tatry a nízké Tatry; Dělí se na: Poradskou a Liprovskou kotlinu
 - Kotliny v Pováží
 - Turčianská kotlina - poblíž města Martin

- Horehronská kotlina
- Nejvyšším vrcholem je Gerlachovský štít ve Vysokých Tatrách; druhé nejvyšší pohoří jsou Nízké Tatry - vrchol Dumbier
- Největší je podunajská nížina - nejhustěji osídlená část Slovenska + hospodářské jádro
 - Nejteplejší oblast, velice dobré podmínky pro zemědělství
 - Dunaj, Váh, Nitra
- Pak Záhorská nížina
 - U Rakouska a jižní Moravy
 - Váté písky - písky naváté větrem - písečné duny
- Východoslovenská nížina
- Říční síť je velmi hustá - stékají z hor
 - Dunaj - tvoří část hranice s Rakouskem a s Maďarskem
 - Hlavní říční přístavy - Bratislava, Komárno
 - Přehrada Gabčíkovo-Nagymaros
 - Bylo postaveno za minulých režimů, zadržení jarních dešťů
 - Váh
 - Nejdelší Slovenská řeka
 - Teče z Tater na jih do Dunaje
 - Černý Váh - v Nízkých tatrách a bílý Váh - Tatry
 - Nitra
 - Hron
 - Velké přehrady
 - Oravská přehrada - na severu u Polska
 - Liptovská Mara
 - Zemplínská šírava - východní Slovensko
- Tatry
 - Na Slovensko-Polské hranici
 - Délka asi 70 km, nejvyšší
 - Dělí se na 3 části:
 - Západní (Roháče)
 - Vysoké (Vrcholy: Kriváň, Lomnický štít, Vysoká, Slavkovský štít)
 - Belanské (ve východní části)
 - V pleistocénu zaledněny, pozůstatkem jsou plesa = ledovcové jezera v Tatrách
 - Štrbské pleso, Velké Hincovo pleso - nejhlubší
 - Kary, Troggy
 - Vysoké Tatry jsou součástí Tatranského Národního Parku - TANAP
 - Turistickým cílem jak v létě, tak v zimě
- Národní parky a památky UNESCO:
 - Tatranský NP, Slovenský ráj, Poloniny, Velká malá tatra, Moráňská planina, Pieninský NP
 - Pieninský NP
 - Zasahuje částečně do oblasti Polska, Dunajec protéká NP a pak Poprad, plaví se na vorech – plťe po Dunajci, nejvyšší vrchol Tři koruny, hluboká údolí, kaňony, soutěsky
 - Slovenský kras
 - Na jihu Slovenska, rozsáhlé krasové území, jeskyně Domica – největší stalagmit
 - Banská Štiavnica, Vlkolínec, Bardejov, Slovenský kras, Dobšinská řadová jaskyňa, Spišský hrad + kapitula, Žehra
- Historie a sociální prostředí Slovenska
 - Součástí Rakouska-Uherska – zaostalé, zemědělské území do roku 1918
 - Vzájemná nevraživost Maďarů a Slováků
 - Pak součástí Československa
 - Vyhlásili vlastní stát za 2. světové, který sympatizoval s nacisty

- Po válce dochází ke sjednocení na Československo, po 93 proběhlo rozdělení obou států
- Vyhledej v atlase: Košice, Žilinu, Poprad, Banskou Bystricu, Trenčín, Trnavu, Nitru, Zvolen, Banskou Štiavnicu, Vlkolínec, Bardejov, Spišský hrad.
- Ekonomika
 - Stagnace za nadvlády a slabý rozvoj v období prvorepublikového Československa.
 - Ložiska hnědého a černého uhlí – po druhé světové válce rozvoj těžkého průmyslu → soustředění do Košic.
 - Po rozpadu SSSR se musí vyrovnat s těžkým průmyslem – pokles výroby, mizerný odbyt.
 - Vladimír Mečiar – stagnace průmyslu a ekonomiky, premiérem ve třech po sobě jdoucích obdobích. Až za dalšího (Zurindy) se ekonomika vzchopila a roste a roste.
 - Po vstupu do EU (2004) nastává příliv západního kapitálu.
 - Slovnaft – ropa, čerpací stanice, bratislavský podnik
 - Nutnost modernizace dopravní sítě: řídká síť, železnice pro rychlovlaky. Nedostatek dálnic.
 - Hlavní dálnice vede podél Váhu, měla by vést přes Žilinu až do Košic.
 - Velký potenciál v turistickém ruchu (letní i zimní turistika), nízká kvalita služeb (oproti západním zemím), vysoká cena.
- Zemědělství
 - Podunajská nížina – teplé klima, úrodné hnědo země, řeky na vodu pro zavlažování
 - Umožňuje pěstování zemědělsky náročných rostlin – pšenice, kukuřice, teplomilné rostliny
 - Žitný ostrov – mezi Dunajem a Malým Dunajem
 - V horských oblastech – poklesly dotace, dostali se do problémů finančních
- Doprava
 - Nejsou zdroje na financování dálnice Bratislava-Košice
- Slovensko má velký potenciál v cestovním ruchu
 - Služby nejsou stále moc kvalitní
 - Ceny ne vždy odpovídají ceně poskytované služby

Maďarsko

- Najdi: Malou a Velkou uherskou nížinu, Bakoňský les, Mátru, Bukové hory, Tiszu, Balaton, NP Hortobágy
- Povrch:
 - Rozsáhlé nížiny
 - Velká uherská nížina – Ülfeld??
 - Na východě
 - Malá uherská nížina
 - Na západě
 - Maďarsko je součástí Panonské pánve
 - Jádrem leží v Maďarsku, okrajově vybíhá do ostatních zemí – do okolních zemí (Rakousko, Slovensko, Rumunsko, sever Srbska a Chorvatska)
 - Vznikla rozsáhlá deprese mezi Alpami a Karpatami při poklesu
 - Ve 3 horách zalita mořem, ke konci postupně ustupuje
 - Zanechalo silné vrstvy mořských usazenin
 - Poté se zde začala vyvíjet říční síť
 - Eolické usazeniny – usazeniny vzniklé činností větru
 - Vrstvy spraše
 - Původně byly porostlé travami – stepy: Puszta (původní maďarská step) – dnes přeměněna na rozsáhlé zemědělské plochy
 - Zásoby podzemních vod
 - Dunaj a Tisa – protékají Maďarskem
 - Nejvyšší pohoří Matra – u Slovenských hranic – kolem tisíce m. n. m.
 - Dále pak Bukové hory – na východ od Matry
 - Většinou jsou sopečného původu, patří do západních Karpat
 - Pohoří Bakoňský les – na Jihovýchodě
 - NP Hortobágy
 - Zbytky původní Pushty

- jezera a močály – velká hnízdiště ptactva
- pasou se zde stáda dobytka – skot, ovce, polodivocí koně
- centrem je vesnice Hortobágy
 - Pastýřské muzeum
 - Velká csárda - Typický maďarský hostinec
 - Dříve zájezdní hostince
 - Tokajské víno, čabajky, uherský salám, guláš
- Blatenské jezero = Balaton
 - Nazýván maďarským mořem
 - Původem tektonického původu
 - Největší jezero ve střední Evropě – 600km², na délku 70km
 - Druhé nejnavštěvovanější místo v Maďarsku, po Budapešti
 - Letní sporty, termální lázně
 - Velká hnízdiště ptactva
 - Problém: zanáší se sedimenty, a pomalu vysychá
- Termální vody
 - Vyskytují se na 60% území biotermální vody
 - Vyhřívání skleníků, lázně
 - Znamé již ve starověku, římský tábor Aquincum na území Panonie
- Obyvatelstvo a historie:
 - Významné menšiny v cizích zemích: Rumunsko, Slovensko, Srbsko
 - Maďarsko ztratilo Rumunsko, Slovensko, Srbsko, Chorvatsko
 - Produkty: vepřové maso, ovoce, papriky, rajčata
 - Hranice říše římské: Dunaj a Rýn
 - Jazykově oddělené – ugrofinský jazyk
 - Od roku 1526 součást habsburské monarchie, Rakousko-Uhersko = název od 1867
 - Maďarsko pak bylo fašistickým sympatizantem
 - Revoluce v roce 1956, potlačena
 - Dominantní postavení Budapešti – kolem 2 milionů obyvatel
 - Rozsáhlé vesnice a množství samot – prvně Turci útočili na větší města
 - Maďarsko se člení na Župy
- Budapešť
 - Původně dvě města Budín a Pešt, spojovací most byl postaven až v 19. století.
 - Královský palác – v Budíně.
 - V dobách Tureckých vpádů se Král přesunul do dnešní Bratislavy (16. až 18. století)
 - Matyášova katedrála po Matyáši Korvínovi
 - Rybářská bašta nad Dunajem – postavena na bývalém rybím trhu, je na seznamu UNESCO
 - Most
 - 1849 byl postaven první známý most přes Dunaj.
 - Parlament (v Pešti) – Inspirován budovou londýnského parlamentu. Nejrozsáhlejší stavba v Maďarsku. Postavena z pískovce.
 - První dráha metra z roku 1896 – druhé nejstarší na světě.
- Ekonomika Maďarska
 - Už před rokem 1989 začalo navazovat vztahy s rakouskou tržní ekonomikou, to později urychlilo příliv zahraničního kapitálu (zájezdy za nákupy).
 - Velký význam cestovního ruchu (lázně, jezera) v Budapešti a u Balatonu.
 - Nížinatý reliéf → intenzivní zemědělství zaměřené na produkci obilovin → významný podíl potravinářského průmyslu a jeho vývozu ze země – například vepřové maso, salámy a jiné uzeniny, ovoce (vinná réva – víno Tokaj), zelenina (mletá paprika).
 - Významnější než potravinářský průmysl je průmysl strojírenský (dopravní) – autobusy Ikarus, obráběcí stroje, elektrotechnické výrobky a výrobky související s potravinářským průmyslem.
 - Z těžených surovin má větší význam jen těžba bauxitu (→ hliník).

- Hospodářským jádrem země je budapešťská aglomerace – probíhá proces suburbanizace – vyklidňování centra aglomerace, přesun části obyvatel do vzdálenějších končin aglomerace. Likvidace průmyslu z centra a výstavba průmyslových zón na okraj měst.
- Velký podíl zahraničního kapitálu.

Slovinsko

- Hlavní město Lublaň.
- Triglav - nejvyšší hora Slovinska, leží v Julských Alpách (nejvýchodnější část alp).
- Malý a hornatý stát (vápenec) → velký potenciál cestovního ruchu, malý přístup k moři.
- Horská a vysokohorská turistika, cyklistika, sjíždění divokých řek (na raftu), skákání vodopádů (kanoing), lyžování, krasové útvary (Velká koryta, jeskyně Postojna).
- Tranzitní poloha z Rakouska do Chorvatska - vybírají mýtné na dálnicích (a některých tunelech).
- V minulosti patřilo Rakouské monarchii → inklinovalo spíše do střední Evropy. Po první světové válce vznikla Jugoslávie, jejíž částí se Slovinsko stalo. Po druhé světové válce se vstává Slovinsko ekonomicky nejvyspělejší zemí Jugoslávie, což platí dodnes.
- V roce 1991 získalo Slovinsko samostatnost. Mají euro (a pro nás není levné).
- Jezero Bled – mezinárodní závody ve veslování.
- Zimní středisko Planica – závody v letech na lyžích
- Kranjská hora – závody světového poháru v lyžování
- Elán – značka lyží
- Postojenské jeskyně – Postojna jama – rozsáhlé jeskyně, žije zde macarát jeskynní.

Česká republika

- Rozloha a počet obyvatel ČR: 78866 km² s 10,4 miliony obyvatel
- Délka státní hranice se sousedními zeměmi – celkem 2303 km:
 - Německo – 810 km
 - Polsko – 762 km
 - Rakousko – 466 km
 - Slovensko – 252 km
- Vlajka v poloze svisle musí být vyvěšena s bílou barvou vlevo!
- Poloha
 - Matematickogeografická poloha:
 - Okrajové obce státu a jejich souřadnice:
 - Nejsevernější bod: 51° 03' 33" severní šířky (Lobendava)
 - Nejjižnější bod: 48° 33' 09" severní šířky (Vyšší Brod)
 - Nejzápadnější bod: 12° 05' 33" východní délky (Krásná)
 - Nejvýchodnější bod: 18° 51' 40" východní délky (Bukovec)
 - Vzdálenost S-J je 278 km, Z-V je 493 km
 - Nejkratší vzdálenost od moře: k Baltskému moři je to Šluknov - Štětín (298 km)
 - Geografický střed leží v obci Čihošť – leží blízko města Ledec nad Sázavou
 - Leží na 50 rovnoběžce (→ ve středních zeměpisných šířkách)

- Leží na 15 poledníku – prochází Jindřichovým Hradcem – pásmo středoevropského času (CET, SEČ), leží ve středu časového pásma.
- Fyzickogeografická poloha:
 - ČR leží ve střední Evropě v mírném pásmu, stát vnitrozemský, leží na rozhraní mezi oceánským a kontinentálním klimatem (ta se napříč územím nemění).
 - ČR leží na hlavním evropském rozvodí – Kralický Sněžník (3 rozvodí), většina řek u nás pramení → nejsou zde velké toky, využitelné pro vodní dopravu.
 - Průměrná nadmořská výška je 450 metrů nad mořem (o 100 metrů vyšší než průměr celé EU).
- Geomorfologická a geologická poloha (tvar povrchu, stáří hornin):
 - Vymezujeme dva dominantní celky → od Brna ↔ Ostravy na západ je to Česká vysočina (Český Masivu). Na východ od této hranice jsou to Karpaty.
 - Nejvyšší bodem je Sněžka v Krkonoších 1602 metrů nad mořem.
 - Hřensko – Labe při opuštění ČR → 115 metrů nad mořem.
- Geopolitická poloha
 - Česká republika leží v oblasti, kde se střetávaly mocenské zájmy.
- Historie
 - Sámova říše vznikla kolem roku 630 a byla odpovědí na útoky Franků a Avarů, ale rozpadla se brzy po smrti zakladatele. Kupce Sámo.
 - V 9. století - velkomoravská říše, jejíž jádro tvořila Morava a Nitransko (Mojmírovská dynastie), za Svatopluka byli připojeni oblasti Čech, Vislanska, Panonie. Představovala evropskou velmoc. Nakonec rozvrácena Maďary a vnitřními problémy.
 - V 10. století byly položeny základy přemyslovského státu v Čechách. Morava byla připojena později v 11. století.
 - Zlatou bulou (1212) byly Čechy uznány za království. Vláda Přemyslovců.
 - Ve 13. století za vlády Přemysla Otakara II. a Václava II. dochází k rozšiřování.
 - Za dob Zemí Koruny české se to byly Čechy, Morava, Chebsko, Slezsko, Svídnicko, Horní a dolní Lužice.
 - 14. století nastoupili Lucemburkové. Vznik zemí Koruny české
 - Od roku 1526 se staly Země Koruny české součástí Rakouska-Uherska – Čechy, Morava, část Slezska, Halič, Bukovina.
 - Po první světové válce si Čechy a Morava, část Slezska vymohly samostatnost u vítězných mocností, k tomu se připojilo Slovensko a Podkarpatská Rus – a tak roku 1918 vzniklo Československo První republika.
 - Tento stav vydržel až do roku 1938, kdy Mnichovská dohoda (podepsaly 4 země) ořezala Československo o Sudety (Německé, i Maďarské) Druhá republika → Česko-Slovensko
 - Druhá republika skončila německou okupací. 14. března 1939 byl vyhlášen Slovenský stát. 15. března 1939 obsazení Německem. 16. března ustanoven protektorát. Slovenský stát se připojil k Hitlerovi.
 - Po druhé světové válce bylo Československo obnoveno, avšak již bez Podkarpatské Rusi, která byla roku 1945 předána SSSR). Po roce 1948 jsme se stali součástí SSSR.
 - 1969 – změna z Československé socialistické republiky na Česká a Slovenská federativní republiky → dvě autonomní země.
 - Po znovunabytí svobody v roce 1989 začal vzrůstat tlak na odtržení Slovenska → 1.1 1993 vzniká Česká republika. (Znovu se museli zaregistrovat u OSN).
- Hranice
 - Většina hranic je tvořena okrajovými pohořími → hranice přírodní. Nížinatá hranice na jihu Moravy, kde část hranici tvoří Dyje).
 - Hranice ČR patří k nejstarším a nejstabilnějším v Evropě (cca 1000 let). Celková délka hranice je 2290 km, což je dáno velkou členitostí, množstvím výběžků (ašský, šluknovský, frýdlantský, broumovský, rychlebský, osoblážský).
 - Současné hranice byly stanoveny na základě mírových smluv. Roku 1919 byla stanovena hranice s Německem (versailleská) a Rakouskem (germainská).
 - Hranice s Polskem stabilizována po mezinárodní arbitráži v roce 1920.
 - Hranice se Slovenskem byla potvrzena mezinárodní smlouvou 1997 (kdy proběhly drobné úpravy).
- Mapování
 - Roku 1518 vzniká nejstarší tištěná mapa Čech od Mikuláše Klaudyána.

- 1569 – mapa Moravy od Pavla Fabricia.
- 1627 – mapa Moravy od J. A. Komenského
- Od 2. poloviny 18. století probíhá úřední mapování vojenské a civilní. U třetího mapování byly zavedeny kóty a vrstevnice.
- 1935 – Atlas Republiky československé
- 1966 – Atlas Československé socialistické republiky.
- Geomorfologické členění ČR
 - Zabývá se tvary zemského povrchu. Hranicí, která rozděluje Českou vysočinu od Západních Karpat je spojnice měst Znojma, Brna, Olomouce (výběžek k Jeseníkům), Ostravou

Provincie	Subprovincie
Česká vysočina	Šumavská
	Česko-moravská
	Krušnohorská
	Krkonošsko-jesenická
	Poberounská
	Česká tabule
Středoevropská nížina	Středopolské nížiny
Západní Karpaty	Vněkarpatské sníženiny
	Vnější Západní Karpaty
Západopanonská pánev	Vídeňská pánev

- Vývoj České vysočiny
 - Převaha předhercynských útvarů (ještě před Hercynským vrásněním), většinou to jsou přeměněné horniny (hodně zastoupeny krystalické břidlice) – Šumava, Českomoravská vrchovina.
 - Barrandien - oblast s nepřeměněnými horninami, leží přibližně mezi Prahou a Plzní. Pochází ze Starohor. Název podle francouzského inženýra Barrandiena. Nalezen starých trilobitů.
 - Český masiv – žuly, vápence, pískovce, čediče (české středohoří).
 - Tektonicky aktivní sopky jsou na Chebsku, Liberecku, Náchodsku, Opavsku.
 - Nejsilnější kůra v okolí Sedlčan – 42 km
 - Prahory – 4000 – 2500 (milionů let) vznik nejstarších částí Českomoravská vrchovina, Šumava, část jižních Čech
 - Starohory – 2500 – 245
 - Starší – území zalit mořem, mořská transgrese (část území zalita mořem). Kaledonské vrásnění
 - Kambrium – 545 – 500 – vulkanismus, pevninské usazeniny.
 - Ordovik – 500 – 440 – vulkanismus Ještědska, moře
 - Silur – 440 – 417
 - Devoth – 417 – 350 - vznik vápenců Moravského krasu, Devonské vápence
 - Mladší
 - Karbon – 350 – 285 – Hercynské vrásnění - vznik uhlí (tropické klima), vznik vysokého horstva
 - Perm – 285 – 245 – Hercynské vrásnění – intenzivní zvětrávání, sedimentace
 - Druhohory – Hercynské vrásnění (ke konci Alpínského vrásnění)
 - Trias – 245 – 214 – masiv se stává suchší, horstvo se snižuje. Mezihorské pánve vysychají, horstvo se snižuje. (Karpaty jsou zality moře, usazování sedimentů).
 - Jura – 215 – 140
 - Křída – 140 – 63 – jihočeské pánve, na severu mělké moře (České křídové tabule) → mořská sedimentace, vznik pískovců. Zarovnání českého masivu a klesá.
 - Třetihory – Nastupuje Alpínské vrásnění – neproběhlo v České vysočině, ovlivnilo jen krajní pohoří.

- Paleogén – 65 – 25 – vyklenování českého masivu, vznik jezer v Podkrušnohoří. Vývoj dnešní říční sítě. První říční terasy. Česká křídová tabule vzniká po ústupu moře. (Z Karpatské části se stahuje moře, vulkanická činnost, vrásnění flyšových pohoří.)
- Neogén – 25 – 1,8
 - Čtvrtohory – Alpínské vrásnění
 - Pleistocén – 1,8 – 0,01 – poslední vulkanismus, horské zalednění (Krkonosé, Šumava), po roztání ustanovení současného vývoje. Váté písky a spraše.
 - Černé bouře – silné bouře, v dobách meziledových rozvodnění řeky nanasly do daleké místa materiál → a bouře je přenášeli.
 - Holocén
- Geologický vývoj Karpat
 - V druhohorách byla oblast zalita mořem, vznik alpsko-karpatského předhlubně ← došlo k vyvrásnění centrálních Karpat.
 - Ve třetihorách došlo k vyvrásnění vnějších flyšových Karpat – pískovce, jílovité břidlice, ústup moře → vývoj říční sítě.
 - Ve čtvrtohorách – pevninský ledovec na Ostravsku a v Moravské bráně (se severu) – končilo u Hranice, spraše a váté písky (do úvalů → kultivací se na tomto vyvinuly černo a hnědo země → intenzivní zemědělství), dotvoření říční sítě, vliv člověka.
 - Váté písky na Hodonínsku - „Moravská sahara“

Subprovincie české vysočiny

Šumavská subprovincie

- Leží při hranicích s Německem a Rakouskem na jihozápadě ČR.
- Šumava – Velký Javor (1456), Plechý (1378)
- Šumavské podhůří
- Novohradské hory
- Český les – Čerchov (1042)
- Patří mezi geologicky nejstarší části našeho území, stáří z prahor a starohor, horniny přeměněny. Výrazně se snížilo (malý výšku dnešních Alp) → široké ploché hřbety. Ve třetihorách ovlivnilo alpínské vrásnění → zvedlo Šumavu.
- V Pleistocénu došlo k lokálnímu zalednění nejvýše položených částí Šumavy → ledovcová jezera (Černé jezero – 18 hektarů, hloubka téměř 40 metrů, Čertovo jezero, Plešné jezero, Laka, Prášílské jezero). Kary, morény.
- Biosférická rezervace (na seznamu UNESCO), v roce 1991 vyhlášena národním parkem.
- Mezi cenné lokace patří NPR Boubín – vyhlášena v roce 1858, patří mezi nejstarší rezervace v Evropě. Od té doby zde neprobíhají zásahy člověka.
- Šumavské slatě – rašeliniště – vznik rašeliniště je indikátor čistého prostředí, vznikají po skončení dob ledových, přebytečná voda zůstala stát na místech s pevným podkladem → hromadění a tlení rostlinných zbytků → postupná změna na rašelinu. 10 metrů rašeliny za 10000 let.
- Wolfram, zlato, stříbro
- Rašelina – použití v zemědělství
- Šumavské pláně – nad 1000 metrů nad mořem, jsou nejvýše položenou rovnou plochou ve střední Evropě.
- Horské hřbety – až 1400 metrů.
- Společně s Bavorským lesem se jedná o nejzalesněnější část střední Evropy
- Prameny Vltavy a Otavy (Vydra), Lipenská nádrž.
- Hřebeny Šumavy prochází hlavní evropské rozvodí.
- Tři jezerní slatě – přírodní rezervace, chodníčky.
- Kvilda – horské středisko, nejnižší teploty (přes -30°C)
- V minulosti se zde usadili těžaři dřeva → vysazování smrků, která je nepřírozená → napadení kůrovcem, polomy.
- Bílá strž – Bílý potok – vodopády.
- Teplá Vltava – pramení u Černé hory
- Studená Vltava – pramení v Bavorsku.
- Naleziště zlata v Otavě → rýžoviště zlata → sejpy – hromady prosátého písku na březích.
- Kašperk – hrad postavený Karlem IV. Na ochranu stezky z Pasova.

- Dřevo se splavovalo po Vltavě a Otavě do vnitrozemí, díky tomu byly vybudovány kanály (například schwarzenberský kanál s Dunajem).

Novohradské hory

- Poloha při hranicích s Rakouskem. NPR Žofínský prales (1838), prales Hojná Voda – nejstarší přírodní rezervace ve střední Evropě.
- Rekreační centra Dobrá Voda, Hojná Voda
- Zdroje kvalitní pitné vody.
- Velké množství zrušených vesnic, kvůli železné oponě.
- Dnes postupný návrat turistického ruchu (lázeňství, hrady...)

Krušnohorská provincie

- Krušné hory (Klínovec 1244), Smrčiny, Karlovarská vrchovina, Doupovské hory, České středohoří (Milešovka 837), Děčínská vrchovina, podkrušnohorské pánve – Chebská, Sokolovská, Mostecká

Krušné hory

- Kerné pohoří na hranicích s Německem prvo a druhohorního stáří, mírně se svažuje do Saska a příkře do Podkrušnohorských pánví
- V minulosti těžba rud, stříbra, uranu
- Jáchymova – v 16. Století s 18 tisíci lidmi druhé nejlidnatější město v Čechách, těžba stříbra – tolary, 1. Radioaktivní lázně na světě (Marie Curie-Sklodovská)
- Krušné hory jsou výrazným klimatickým předělem
 - o Většina srážek spadne v Německu, málo srážek se dostává k nám
- Poškozené lesní porosty
 - o Těžba hnědého uhlí, poškozování smogem ze spalování uhlí
- Boží dar – rašeliniště, hraniční přechod
- Podkrušnohorské pánve
 - o Mostecká, Sokolovská, Chebská
 - o Pánvemi protéká řeka Ohře
 - o Povrchová těžba hnědého uhlí – devastace přírody, zánik řady sídel
 - o Soustředění průmyslu – energetika, chemie...
 - o Zdroje minerálních a termálních vod
 - o Došlo k odsíření tepelných elektráren, některé bloky utlumeny
 - o Těžební společnosti opět požadují rozšíření těžby
- České středohoří
 - o Pohoří sopečného původu rozdělené na dvě části údolím Labe
 - o Nejvyšší vrchol Milešovka patří k největším místům u nás, je zde umístěna observatoř, která patří do světové sítě meteorologických stanic severní polokoule
 - o České středohoří je CHKO
 - o Tvořeno vyhaslými sopkami
- Labské pískovce
 - o Oblast kolem Hřenska, v Děčínské vrchovině u hranic s Německem
 - o Nejrozsáhlejší pískovcové město ve střední Evropě, přesahuje dále do Německa
 - o Pískovce pocházejí z druhohor a silou eroze vznikají skalní díla
 - o Touto oblastí protéká řeka Labe
 - o Vyhlášen národní park České Švýcarsko a zbytek CHKO labské pískovce
 - o Nejznámější je Pravčická brána – nejznámější skalní bod v Evropě

Krkonoško-Jesenická subprovincie

- Lužické hory
- Ještědsko-kozákovský hřbet
 - o Ještěd

- Jizerské hory
 - Smrk
- Krkonoše
 - Sněžka
- Krkonošské podhůří
- Broumovská vrchovina
- Orlické hory
 - Velká Deštná
- Masív Kralického Sněžníku
 - Králický Sněžník
- Rychlebské hory
- Hrubý Jeseník
 - Praděd
- Nízký Jeseník s Oderskými vrchy

- Krkonoše
 - Leží na česko-polské hranici, naše nejvyšší pohoří
 - Do Polska se svažují příkřeji, k nám mírněji, větší a atraktivnější část leží na našem území
 - V alpínsko-himalájském vrásnění bylo vyzdvíženo a rozvrásněno
 - Ovlivněno v pleistocénu – ve vyšších polohách se vytvořily lokální ledovce, odpovídalo klimatu na Tundře
 - Silné mrazové zvětrávání
 - KRNAP – nejstarší národní park
 - Biosférická rezervace, na seznamu Unesco
 - Poškozeny Turisty a bývalou exhalací (kouř a těžký průmysl)
 - Vyšší polohy mají klima, které odpovídá tundře
 - Najdeme tu řadu endemitů, rašeliniště
 - Můžeme tu pozorovat vegetační stupně
 - Ledovcové tvary – ledovcová jezera, kary, morény
 - Krakonošovi zahrádky – kotliny, kde se drží sníh do léta
 - Specifické druhy květeny
 - Centra - Špindlerův mlýn, Pec pod Sněžkou, Harrachov, Janské lázně
- Broumovská vrchovina
 - Součástí vrchoviny je CHKO Broumovsko s Adršpašsko-teplickými skálami a Broumovskými skálami
 - Lokalita patří k největším skalním městům střední Evropy
 - Členitý reliéf způsobuje klimatickou inverzi
 - Regionem protéká řeka Metuje
- Kralický Sněžník
 - Rulová klenba, ze které vybíhají směrem k jihu dva hřbety
 - Pramenná oblast řeky Moravy
 - Centrální bod hlavního evropského rozvodí - na vrcholku Klepý se týkají rozvodnice Baltu, Severního a Černého moře
- Hrubý Jeseník
 - Nejvyšší pohoří na Moravě s vrcholem Praděd
 - Z období prvohor
 - Velice široké hřbety a hluboce zařízlá údolí
 - V pleistocénu nebyl zaledněn, probíhalo tu intenzivní mrazové zvětrávání

- CHKO, národní přírodní rezervace - Šerák-Keprník - zbytky smrčínového pralesa, Praděd - údolí bílé Opavy, Karlova Studánka, Petrovy Kameny - mrazové zvětrávání, velká kotlina - vzácné druhy květeny, Rejvíz - rašeliniště, Velké a Malé mechové jezírko
- Červenohorské a Ramzovské sedlo
- Lázně Karlova Studánka, Lázně Jeseník
- Vyvinuté výškové stupně

Českomoravská subprovincie

- Brněnská vrchovina, českomoravská vrchovina, středočeská pahorkatina, jihočeské pánve
- Brněnská vrchovina
 - Obklopuje Brno ze severu a severozápadu
 - Leží mezi českým masivem a Západními Karpaty
 - Skládá se ze 3 částí:
 - Drahanská vrchovina
 - Bobravská vrchovina
 - Boskovické brázdy
 - Drahanská vrchovina
 - Leží severně od Brna - Lesná, Hády...
 - Geologicky starší období - prvohorní
 - Nejvýznamnější částí je Moravský Kras
 - Je tvořen vápencem - devonské
 - Náš největší kras - 100km²
 - Řada povrchových a podpovrchových jevů - krasová údolí, kaňony, závrtky, propadání a vývěry, jeskyně, propasti – Macocha
 - Boskovická brázda – příkopová propadlina táhnoucí se od Moravské Třebové k Moravskému Krumlovu vyplněná permokarbonskými sedimenty.
- Českomoravská vrchovina
 - Nejrozsáhlejší geomorfologický útvar o rozloze 13 500 km čtverečních.
 - Stará oblast skládající se především z krystalických břidlic a hlubinných vyvřelin.
 - Nejvyšší částí jsou Jihlavské vrchy – Javořice a CHKO Žďárské vrchy (Devět skal 836 metrů)
 - Pramenná oblast Svatky, Sázavy, Jihlavy, Oslavy.
 - Nesouvislé lesní porosty střídající se s rybníky, loukami a pastvinami
 - Centra: Nové Město na Moravě, Tři Studně, Devět skal, Velké Dářko
- Jihočeské pánve
 - sníženiny vyplněné druhohorními a třetihorními sedimenty dělí se na Třeboňskou a Českobudějovickou pánev
 - Třeboňská pánev je naší největší rybníkářskou oblastí, je významným hnízdištěm a migrační zastávkou pro ptactvo
 - Člověk dříve tuto oblast moc nevyužíval, začaly stavět rybníky a kanály - Zlatá Stoka
 - Budovány už od středověku - Štěpánek Netolický, Jakub Krčín z Jelčan
 - Vznikl typ kulturní krajiny - byla přetvořena, ale ne zničena
 - Pánví protéká řeka Lužnice
 - Toky byly často narovnávané, na horním toku meandry zachovány
- Česká křídová tabule
 - Pískovcová skalní města, Český ráj - prachovské skály
 - Leží pod Krkonošemi a Orlickými horami
 - Silné vrstvy usazenin mořského původu - moře do konce kříd - vrstvy pískovců, slínovců = opuka; vrstvy říčních usazenin - štěrky

- Řeky Labe, Jizera, Vltava, Ohře
- Osamocené sopečné tvary - hora Říp, Ralsko, Trosky, Kunětická hora
- Polabská nížina - nejnižší část
- K ní přiléhá dolní Povltaví a dolní Poohří
- Úrodné černo a hnědozemě, úrodné klima, oblast hojně zemědělsky využívána
- Poberounská subprovincie
 - Patří sem Brdská vrchovina - Tok, plzeňská pahorkatina, křivoklátská vrchovina a pražská plošina
 - CHKO křivoklátsko - další biosférická rezervace
 - Rozsáhlé plochy lesu, málo pozměněné člověkem
 - Protéká jí řeka Berounka
 - Vzniká ze soutoku Mže, Radúza, Úhlava a Úslava
 - Český kras
 - Blízko Berouna
 - Vápence jurské, menší než moravský kras
 - CHKO, v některých lokalitách se těží vápenec
 - Koněpruské jeskyně
 - Křivoklát a Karlštejn

Provincie Západní Karpaty

- Vnější západní Karpaty
 - Pavlovské vrchy (Děvín 550), Ždánický les, Chřiby, Hostýnsko - vsetínská hornatina Kyjovská pahorkatina, Vizovická vrchovina, Bílé Karpaty (Velká Javořina 970), Javorníky (Velký Javorník 1071 metrů), Moravsko-slezské Beskydy (Lysá hora 1323 metrů)
 - Pavlovské vrchy – CHKO, biosférická rezervace
 - slabě zkrasovatělé jurské vápence táhnoucí se až do Rakouska
 - Jedna z nejteplejších a nejsušších oblastí ČR
 - stepní a lesostepní společenstva v NPR Děvín
 - Lovci mamutů - věstonická venuše
 - Nádrže Nové Mlýny na řece Dyje
 - Vhodné podmínky pro pěstování vinné révy
 - Druhohorní vápence se nacházely hluboko pod zemí, ve třetihorách byl blok vápenců odtržen a nasunut do dnešní podoby.
 - Bílé Karpaty – CHKO, biosférická rezervace
 - louky s největší druhovou rozmanitostí orchidejí v ČR
 - je nutno je ošetřovat (a pravidelně spásat), aby se udržela biodiverzita
 - Moravsko-slezské Beskydy – samostatná geologická jednotka ve flyšovém pásmu tvořená pískovci a břidlicemi především z období křídý
 - Ploště největší CHKO v ČR (1160 km čtverečních)
 - Řeka Bečva, Ostravice, Olše
 - Centra: Rožnov pod Radhoštěm, Frenštát, valašské Meziříčí, Pustevny, Radhošť
- Vněkarpatské sníženiny
 - Dyjsko-svratecký úval, vyškovská brána, Hornomoravský úval, Moravská brána, Ostravská pánev
 - Moravská brána - bylo zde zalednění
 - Jsou intenzivně využívány: Ostravská pánev
 - těžba černého uhlí (prvohory – karbon)

Charakter klimatu ČR

- ovlivňováno převládajícím západním/severozápadním prouděním vzduchu

- ovlivňováno reliéfem – nadmořská výška
- Oblasti srážkových stínů – oblast podkrušnohoří (Žatecko, Lounsko) do 400mm – Krušné hory a dolnomoravského úvalu – Českomoravská vrchovina
- Reliéf Jižní svahy jsou vždy teplejší
- V oblasti lesů bývá větší vlhkost + vodní plochy
- Velká města – je tu tepleji, než ve volné krajině, ovlivňováno i exhalacemi z továren
- Převažuje polární hmota – arktická i tropická
 - Vznikají tu časté tlakové útvary – cyklony a anticyklony = intenzivní cyklonální činnost
 - Častá proměnlivost počasí
 - Rozlišujeme pohyblivé cyklony a anticyklony
 - Většina těchto útvarů se k nám dostává od atlantiku + stálé anti/cyklony: Azorské ostrovy – anti, Island – níže, Britské ostrovy – níže, Skandinávie a Rusko v zimě – tlakové výše
- Níže proti směru hodinových ručiček, výše po směru
- Aprílové počasí, ledoví muži, Medard, babí léto

Rozložení teplot u nás

- Hlavní vliv má především nadmořská výška
 - Na každých 100m klesá teplota o 0,6°C
 - Klimatické oblasti:
 - Teplé – nížiny
 - Mírně teplé – vrchoviny pod 700m
 - Chladné – vrchoviny nad 700m, pohoří
- A poloha vůči převládajícím větrům
 - Méně srážek spadne v nížinách, a nejvíc na horách
 - + oblasti srážkového stínu
 - Klima-diagramy – červená teplota a modré jsou srážky

Hydrologické poměry v ČR

- Zpracovat Zásahy člověka do hydrosféry z učebnice
- Řeky
 - Nevýhodná poloha státu na hlavním evropském rozvodí (Klepý 1143)
 - Režim odtoku sněho-dešťový = stredoevropský
 - Nejvíce vody mají na jaře, nejméně v zimě
 - Nejvíce vody z deště a sněhu
 - Povrchový a specifický odtok
 - Naše voda odtéká do Severního, Černého a Baltského moře
 - 3 úmoří:
 - Největší do Severního moře – Labe v Hřensku
 - Umět popsat tok každé řeky, od pramene k hranicím + hlavní přítoky
 - Dále pak do Černého – Morava, ústí do Dunaje pod Děvínem (ne na Pálavě)
 - Nejmenší část k Úmoří Baltu – Odra
- Přehradní nádrže -zpracovat, podpovrchové vody, minerální vody, vliv člověka na hydrosféru
- Jezera
 - Většina původu ledovcového, nejvíce jezer na Šumavě
 - Černé jezero 40 metrů. Plocha 18ha
 - Také v Krkonoších, ale na Polské straně
 - Souvisí s období z pleistocénu
 - Jezírka krasová - na dně Macochy, na dně Hranické propasti
 - Rašelinová jezírka - šumavské Slatě, Krkonoše, Rejvíz v Jeseníkách
 - Jezírka říční - většinou slepá, většinou bezejmenná - meandr se uzavře a vzniká slepé říční jezírko
- Rybníky

- Umělé nádrže, největší rybníkářská oblast - třeboňská a jihočeská pánev
 - Dále pak na pohořelicku, lednické rybníky
 - Největší moravský rybník - Nesyt
 - Na českomoravské vysočině - největší rybník Velké Dářko
- V atlase na str 12 zpracuj informace o rozmístění a charakteristice hlavních půdních typů a druhů u nás, využij rovněž texty a nákresy půdních profilů v učebnici na str 18-19

Půdy ČR

- Vznikají zvětráváním hornin a působením půdotvorných činitelů
- Vymezení půdních typů a druhů - na základě půdních horizontů, v důsledku půdotvorných činitelů a druhů podle zrnitosti
- 3 základní půdní horizonty
 - Horizont A - humusový, nejdůležitější, nejvíce organické hmoty je v horní části
 - Horizont B - obohacený (iluvialní)
 - Horizont C - mateční hornina
- Přenos vody mezi horizonty ovlivňuje pohyb vody
 - Když je sucho, voda vzlíná vzhůru, obohacuje horizont A - černozemě
 - Když je vlhčeji, voda směřuje dolů a přenáší je do obohaceného horizontu - hnědozemě
- Typy půdy:
 - Černozem - jenom A a C horizont, humus + matečná hornina = spraš
 - Hnědozem - horizont A je mnohem slabší než u černozemě, pak B obohacené jílem, a matečné horniny
 - Podzol - eluviální horizont - ochuzený - vymytý horizont, minerály splaveny níž
- Půdotvorní činitelé
- Z učebnice zpracuj výškové vegetační stupně a typy krajín

Živá příroda

- Vývoj rostlinstva a živočišstva na území ČR byl ovlivněn polohou na rozhraní několika biogeografických zón
 - Boreální - lesní, ze severu
 - středoevropské lesní - z východu
 - alpské a karpatské
- A také polohou na rozhraní zaledněné a nezaledněné Evropy v glaciálech - značná biodiverzita - začali se k nám šířit druhy, které tu nebyli, ti co přežili - glaciální relikty
- Pestrá skladba rostlin živočichů
- Vegetační stupně
 - údolní nivy, bukové a dubové - značně ovlivněny člověkem, nejlepší podmínky pro život, zemědělství, regulace říčních toků - napřimování, likvidace lužních lesů
 - V podhorských lesech byla značně přeměněna skladba našich lesů - likvidovány listnaté stromy, vysazovány jehličnany; klečové pásmo není u nás souvislé, Šumava, Krkonoše, v Jeseníkách byla uměle vysazena; nad klečí horské louky
 - Další DOPLNIT z učebnice
- Význam lesních ekosystémů
 - U nás zabírají asi 33% plochy
 - Výrazně byla změněna skladba lesa - dominuje smrk 55%, náchylnější proti škůdcům, vichřicím
 - Les je důležitý pro ekologickou stabilitu krajiny (schopnost krajiny odolávat vůči vnějším vlivům)
 - Velký význam pro vodohospodářství - prameny našich řek
 - Rekreace
 - A zabraňování erozí
- V oblasti moravských Karpat byla skladba lesa změněna nejméně - nejvíce listnatých stromů

Ochrana přírody

- Za období minulého režimu došlo k velkému poškození krajiny
- Změny nastávání až po roce 89
- Nejstarší přírodní rezervace 1838 Žofínský prales a prales Hojná voda
 - 1858 Boubínský prales

- Po roce 89 zřízeno ministerstvo pro životní prostředí, 91 vydán státní program pro ochranu životního prostředí
 - Dochází postupně ke zkvalitňování životního prostředí, ale značná zátěž z minulosti a rostoucí problém s nárůstem automobilové dopravy - snížila se produkce olovnatých benzínů
 - Kontaminace půd - emise na horách, řada lesů je nemocných
- Zvláště chráněná území (ZCHÚ) v ČR
 - Velkoplošná - chráněná území o velké rozloze, která mají značnou hodnotu
 - Národní parky - parlament a CHKO - vyhláší vláda
 - Mají svou správu - úředníci, kteří spravují toto území
 - Každá má svůj řád, co se smí a co ne
 - U národních parků jsou ochranná pásma - směrem do centra se utlumují lidské aktivity 1-4
 - Některá velice cenná místa mají zakázaný vstup
 - Krkonošský NP 1963
 - NP Šumava 1991
 - NP Podyjí 1991
 - NP České Švýcarsko 2000
 - Maloplošná
 - Národní přírodní rezervace (NPR)
 - Přírodní rezervace (PR)
 - Národní přírodní památka (NPP)
 - Přírodní památka (PP)
- Biosférické rezervace
 - Vyhláší UNESCO, jedná se o lokality světového významu
 - Krkonoše, Šumava, Třeboňsko, Křivoklátsko, Pálava, Bílé Karpaty
- Mokřadní ekosystémy
 - Jedná se o lokality chráněné na základě Ramsarské úmluvy, v ČR mezi ně patří např. Třeboňsko, Šumavské slatě nebo Lednické rybníky

Regiony České Republiky

- Skládá se z 3 historických zemí: Čechy, Morava, Slezsko - se současným administrativním členěním nemají nic společného
- Do roku 89 zde byly kraje, okresy a obce, kraje pak zrušeny
 - Toto členění bylo nahrazeno v roce 2000 Vyšší územní samosprávné celky - nazvány opět kraje
- Celkem 14 krajů, v čele kraje stojí hejtman - u nás Hašek
- Došlo k problémům - kraje nerespektují historickou hranici Čech a Moravy
- Největší rozlohou je střečeský kraj, nejlidnatější je moravskoslezský kraj
- Okresy - 76 ks, dneska je používáme pouze jako statistické jednotky - na konci roku 2002 byly zrušeny okresní úřady a místo nich vznikly Obce s rozšířenou působností (pověřené obce 3. stupně) - 205ks - když vytvoří více celků, budou to mít lidé k úředníkům blíže, byla vytvářena sídla, která se stala pověřenou obcí (Rosice, Šlapanice...) posledním článkem je obec (asi 6250)
- NUTS – správní celky pro potřeby EU – Eurostatu
 - Jde o rozdělování finančních prostředků na podporu málo rozvinutých regionů ze strukturálních fondů
 - Granty: průměrné HDP jednoho obyvatele EU = 100% a posuzují se regiony, pokud mají více jak 75%, tak nedostanou, a pod 75% = chudý, a dostává podporu na rozvoj
 - Mimo Prahy můžou všichni čerpat
 - 8 oblastí – preferují oblasti, které mají nad 1 milion obyvatel
 - Samostatně: Moravskoslezský, Praha a Střední Čechy
 - Ostatní spojeny po 2 nebo v jednom případě po 3
- NUTS 1 – celá ČR
 - NUTS 2 – 8 regionů
 - NUTS 3 – kraje -14 ks
 - LAU 1 - okres 76 ks
 - LAU 2 – asi 6250 ks

Vývoj osídlení a zalidnění

- Osídlování našeho území bylo ovlivněno přírodními, sociálně-ekonomickými a geopolitickými faktory
 - o Lidé se z počátku soustřeďovali tam, kde to bylo nejpřirozenější; pak třeba pracovní příležitosti – oblasti s průmyslem, vyšší platy; vystěhování Němců z pohraničí
- Etnické skupiny: Keltové – Bójové; pak Markomani a Kvádové a pak i Slované z východu
- Vyšší polohy byly dlouhou dobu neosídlené – ve 12. století se sem přesouvají lidé z vnitrozemí – vnitřní kolonizace, a ve 13. století sem přicházejí cizinci – Němci
- Do poloviny 18. století je u nás vysoká porodnost, ale i vysoká úmrtnost – celkový přirozený přírůstek se nezvyšoval (epidemie, války, hlad). Začíná se zvyšovat produkce potravin a hygienické podmínky života lidí, úmrtnost se začala snižovat, a tím se zvýšil přirozený přírůstek. V 19. Století u nás nastupuje průmyslová revoluce = nárůst počtu obyvatel – více pracovních příležitostí, více peněz, zvyšuje se životní úroveň, začíná se zlepšovat lékařské péče – další nárůst počtu obyvatel. V první polovině 20 století porodnost začíná klesat a klesá i nadále úmrtnost, přicházejí do toho světové války, po 2 světové válce dochází k odsunu 2 milionu Němců z pohraničí. 1948 a 1968 politická emigrace kvůli komunistům. Přírůstky začínají klesat, občas stoupnou – 1970 podpora mateřství – zvýšení přídavků na děti, délka mateřské se prodloužila – začalo se rodit více dětí. Od 80 let nízké přírůstky.

Demografická struktura obyvatelstva

- Změny v demografickém chování populace po roce 1989
 - o Po demokratizaci nastaly zásadní změny v ekonomice a ve společnosti, a my jsme se snažili dostat na úroveň ostatních demokratických států
 - o Přirozený přírůstek – rozdíl zemřelých a narozených obyvatel na tisíc obyvatel
 - Od roku 94 se dostala do záporných čísel – děti se rodí málo
 - Lidé se berou později, a první děti mají později
 - Ovlivněn: ekonomickou situací, kariérou, studiem, cestováním
- Střední délka života
 - o Naděje dožití
 - Průměrná předpokládaná délka života dnes narozeného dítěte
 - Kvalitnější lékařská péče, lepší životní podmínky
- Hustota zalidnění
 - o Věková struktura obyvatelstva
 - Předproduktivní věk: 0-14 let: 16% (2001)
 - Produktivní věk: 15-59 let: 65%
 - Poproduktivní věk: 60 a více 18%
 - o Více seniorů – zátěž pro ekonomiku, potřeba jim platit hodně peněz, hledají se cesty, jak zefektivnit ekonomiku
 - Roste hranice odchodu do důchodu, provádí se důchodové reformy
 - o Ekonomicky provázané země – vývoj ekonomiky v Německu ovlivní ekonomiku u nás
 - o Produktivní věk – mimo nezaměstnaných, lidí na mateřské, lidí na invalidním důchodu, studenti
 - o Umět vysvětlit věkovou pyramidu
 - o V roce 2050 klesne počet našich obyvatel pod 10 milion
- Národnostní složení
 - o Národnostní složení ČR je značně homogenní (převaha jednoho národa)
 - o Národnost lze volit libovolně a lze ji měnit
 - o Češi, Moravané a Slezané 94%
 - o Nejpočetněji jsou zde zastoupeni Slováci, Ukrajinci a Vietnamci
- Pojmy
 - o Urbanizace – stěhování lidí do města
 - o Suburbanizace – lidé bydlící ve městě se stěhují na venkov – levnější bydlení, klid, menší znečištění
 - o Brown field – dnes již už nevyužívané místa, kde stávali továrny; potřeba dekontaminovat, ale obsahují infrastrukturu
- Kulturní památky UNESCO:
 - o Český Krumlov – 1992
 - o Praha – historické jádro
 - o Telč

- Zelená Hora – 1994
- Kutná Hora – 1995
- Lednicko-valtický areál – 1996
- Kroměříž – 1998
- Holašovice – lidová architektura.
- Litomyšl – 1999 – renesanční zámek
- Olomouc – 2000 – sloup Nejsvětější Trojice
- Brno – 2001 – vila Tugendhat
- Třebíč – 2003 – židovská čtvrť a bazilika svatého Prokopa.

Sídelní struktura u nás

- Velkoměsto – má nad 100 tisíc obyvatel
- Míra urbanizace – kolik je zastoupení obyvatelstva v městech – u nás 75%
- V období agrární společnosti převládají venkovská sídla
- Města začala vznikat až ve 13. až 14. století
 - Feudální města – leželi na významných křižovatkách obchodních cest, správní centra, výhodná geografická poloha, obrana
- Královské město – městu byly dány privilegia od krále – právo várečné (vaření piva), možnost postavit si hradby, právo pořádání výročních trhů
- Proces industrializace nastoupený v 19. století znamená růst měst v průmyslových oblastech a naopak stagnaci nebo úpadek měst neovlivněných tímto procesem. Díky průmyslu vznikla třeba Ostrava, upadly naopak Jáchymov, Stříbro, Jihlava.
 - Adamov – obrovský růst díky industrializaci.
 - Dochází k odlivu obyvatel z venkova.
- Proces urbanizace
 - Průměrná vzdálenost sídel v ČR je přibližně 3 kilometry
 - vysoká hustota sídel je v Ostravské části apod. – nejnižší je na vysočině.
- V 60. a 70. letech 20. století dochází k připojování menších obcí k větším městům
 - po roce 1989 nastává proces osamostatnění.
- V současné době počet obyvatel v našich městech stagnuje.
- Míra urbanizace >> nové urbanistické zóny na okrajích sídel
- Souvisí s procesem suburbanizace.
- Střediskové obce – vznikl za období totality
 - chtěli transformovat státní správu a tak zavedli pro vytyčenou oblast střediskové obce, kde se stavěli nemocnice, kina, bazény...
- Nucené slučování obcí po roce 1989 se začali osamostatňovat a jejich dobrovolné slučování se nedaří motivovat.

Městská sídla

Město:

- Historicko-právní hledisko – panovník udělil status města.
- Kvantitativní hledisko – počet obyvatel – nad 10 000 obyvatel
- Kvalitativní hledisko – vybavenost města, souhrn něčeho, co je město schopno nabízet.
 - Továrny, památky, služby – nabízí možnost práce
 - Dopravní infrastruktura, inženýrské sítě, charakter zástavby, struktura zaměstnanosti (služby a průmysl vs. zemědělství)
 - Sídlo městského typu – od 5 000 do 10 000 obyvatel
 - Malá města, střední města, velká města
 - Velkoměsta – největší význam v rámci svého regionu, přesáhne-li 100 000 obyvatel.

Venkovská sídla:

- Druhé bydlení – lidé z měst si stavějí chalupy na venkově
- Funkce zemědělská, obytná, kulturní – udržování tradic
- Velký počet malých venkovských sídel 3800 obcí s méně než 5 000 obyvatel – českomoravská vrchovina, jižní Čechy, na horách
- Okrouhlý typ, návesní typ – jádrem vesnice je náves, a řadový typ – kolem cesty

- Po 2 světové došlo k vysídlení Němců – významný úbytek obyvatel v pohraničí – dosídlování obyvatel z vnitrozemí – úpadek venkovských sídel
- Venkovská sídla ztrácí svůj venkovský charakter poblíž velkého města
 - o Začíná zde být způsob městského života – končí zemědělská funkce a lidé dojíždí do města za prací

Hospodářství

- RU monarchie u nás měla 75% svého průmyslu – zdroje uhlí
- V době první republiky jsme patřili mezi vyspělé státy světa – Baťa, české sklo, porcelán, cukr, výroba piva, dopravní strojírenství
- Rozdíly mezi českými zeměmi a Slovenskem – Slovensko stále zaostalé, industrializace po 2 světové
- Po roce 1948 komunistický převrat – ekonomika centrálně plánována státem
 - o Stát má hlavní slovo, plány na několik let dopředu
 - o Úplné zrušení soukromého sektoru – končí u nás tržní ekonomika
 - o Znárodněn průmysl, kolektivizace zemědělství
 - o Kladen důraz na těžký průmysl – špatná orientace ekonomiky – nedostatek surovin
 - Těžké poškození životního prostředí
 - o Prioritně se orientuje na východní spřátelené trhy – nejsme dostatečně konkurence schopní – zaostalost
- Po roce 1989 zásadní změny v ekonomice
 - o Znovu se vracíme k tržní ekonomice
 - o Rozsáhlá transformace hospodářství
 - Rozpadlo se Československo, začali jsme ustupovat z východních trhů
 - Útlum těžkého průmyslu, návrat k tržnímu hospodářství - snížení dotací
 - Hledání nových odbytišť
 - Přichází k nám zahraniční kapitál
 - Útlum zemědělské výroby
 - Aktuální nezaměstnanost (jaro 2009) je téměř 8%
 - Budovaly se nové dálnice, modernizace železnic – napojení na Německo a Rakousko
 - Otevírají se hranice – podnícení cestovního ruchu
 - Větší otevření trhu po vstupu do EU v roce 2004
 - V období hospodářské krize se sníží koupěschopnost obyvatelstva
 - Náš hlavní obchodní partner je Německo
 - Při posilování koruny se stává nevýhodné exportovat
- Vývoj a rozmístění průmyslu
 - o Během první republiky se formovaly průmyslové oblasti
 - Jádru průmyslu se vyvíjelo v severní části státu - těžký (uhlí, hutnictví, energetika), odvětví spotřebního průmyslu (textilní průmysl)
 - Další centra: Brněnsko a Zlín
 - Hlavně spotřební průmysl - časem ztrácí na kvalitě
 - Po druhé světové Industrializace Slovenska
 - o Po roce 1989
 - Útlum těžkého průmyslu - pokles zaměstnanosti v tomto odvětví
 - Měníme trhy prioritně na západní trhy
 - Přeliv lidí z průmyslu do služeb
 - Průmysl výrazně proexportně orientován
 - Vznikají nové průmyslové zóny
 - Využití levné, ale kvalifikované pracovní síly
 - o Investice do elektrotechniky a automobilového průmyslu (Hiunday, Citroen Toyota Peugeot, škoda)
 - Většinou vyrábíme elektrotechnické součástky
 - o Naše hlavní energetické suroviny jsou černé (na Ostravsku) a hnědé uhlí (podkrušnohoří), Uran (Dolní Rožinka, Jáchymov), ropa (Hodonínsko)
 - o Obnovitelné zdroje - hydroelektrárny, větrné elektrárny, Sluneční elektrárny, Spalování biomasy
 - o Hutnické podniky - Vítkovice steel, Nová Huť, Třinecké ocelárny, Frýdek-Místek a Bohumín

Odvětví průmyslu

Těžební průmysl a energetika

- Těžba se snížila a poklesla zaměstnanost
- Hnědé a černé uhlí
- Těžba stavebních surovin (žula, vápenec, sklářské písky, kaolín)
- Ropa a zemní plyn (Hodonínsko)
- Uran - Rožná - momentálně se těžba nevyplácí - ve světě se dá koupit levněji
- Výroba elektrické energie:
 - Tepelné elektrárny byly odsířeny
 - Na našem trhu dominuje ČEZ (70%) - nejsou mu schopní ostatní konkurovat
 - Rozhodující podíl pevných paliv - hnědé uhlí
 - Tendence zvýšit podíl obnovitelných zdrojů (teď 8%)
 - Největší telené elektrárny jsou na Mostecku, Ostravsku + Mělník, Chvaletice u Pardubic
 - Jaderné elektrárny - Temelín, Dukovany
 - Problém s Rakouskem, dochází tu k protestům proti Temelínu - elektrárny sovětského typu, ale byly modernizovány
- Na jižní Moravě
 - ČEZ – levnější energie než konkurence, protože spravuje energii z jádra
 - Obnovitelné zdroje: voda – 4%, ale poměrně drahá energie
 - Pak spalování biomasy
 - Vítr – na jižní Moravě, třeba v Miroslavském mikroregionu
 - Jsou zde nejisté větrné podmínky, takže se čeká, až to udělá ČEZ
 - Blížkovice, Rašice a Břežany – na Znojemsku
- Hutnictví
 - Odvětví těžkého průmyslu
 - Došlo k útlumu výroby, část zaměstnanců muselo odejít
 - Chybí nám rudy kovů
 - Máme koksovateľné uhlí na Ostravsku
 - Prošlo nebo prochází útlumem – znečišťuje životní prostředí, energeticky náročné
 - Část provozů bylo uzavřeno nebo vytunelováno (Poldi Kladno) a zbytek jich byl modernizován
 - Dnešní hutnická základna je na Ostravsku – Nová Huť, Vítkovice Steel – Ostrava (využívá se jen část, zbytek jako technická památka); Třinecké ocelárny, Frýdek-Místek a Bohumín

Strojírenský průmysl

- Nejrozšířenější odvětví průmyslu u nás, zaměstnává nejvíc lidí – kvalifikovaná pracovní síla
- Šlo sem nejvíce zahraničních investic – cílem: modernizace + nové technologie
- Strojírenství bylo dříve velice rozšířené – v každém větším městě
 - Brněnská aglomerace
 - S Prahou a Plzní patřila ke špičce strojírenství
 - + aglomerace Kuřim, Adamov, Blansko
 - Zetor Brno – omezená výroba, Zbrojovka Brno – vytunelována, Královopolská – přežívá, První Brněnská – zahraniční investor

Dopravní strojírenství

- Tradiční odvětví průmyslu u nás, dnes má menší význam než před rokem 89
- Automobilky:
 - Mladá Boleslav – OA Škoda auto – zahraniční kapitál VW - hlavní tahoun naší ekonomiky
 - Kolín – TČPA (Toyota, Peugeot, Citroen)
 - Nošovice na Frýdecko-Místecku – Hyundai (Jižní Korea) 800 tisíc aut ročně, především pro export
 - Kopřivnice – výroba NA Tatra – 90. let tradice, dříve vyráběli i OA
 - V současnosti velký problém s odbytem.
 - Praha – Avia – vstup zahraničního kapitálu Daewoo (Jižní Korea) – lehčí nákladní auta.
- Autobusy – Karosa – Vysoké Mýto – Iveco
- Tramvaje, trolejbusy, elektrické lokomotivy – Škoda Plzeň
- Letadla – náš letecký průmysl se začal orientovat na americký kapitál, Aero Vodochody – bývalý výrobce amerických boeingů; vyrábíme lehká sportovní letadla a ultralighty – Ekvator Kunovice a Moravan Aeroplanes Otrokovice

Chemický průmysl

- Prošlo různými změnami, modernizace výroby, méně poškozují životní prostředí
- Staví se, kde je zdroj vody: při řekách; a při zdroji ropy – poblíž ropovodů
- Centra:
 - o severní Čechy: Chemopetrol Litvínov, Setuza Ústí nad Labem, Záluží u Mostu
 - o střední Čechy: Kralupy nad Vtavou – kaučuk, Neratovice – Spolana, Lovosice – hnojiva
 - o východní Čechy: Pardubice – Synthesia Pardubice, Semtín – Semtex
 - o severní Morava: ostravská aglomerace
 - o východní Morava: Otrokovice – Barum, Napajedla + Chropyně - plasty
 - o Brno – Lachema – léčiva; Gumotex – Břeclav

Textilní a obuvnický průmysl

- Špatný stav našich podniků kvůli dovozu z Asie
- Brno bylo nazýváno za RU Manchesterem RU – Vlněna, Musilana
- OP Prostějov – oblečení pro slavnostnější příležitosti

Výroba skla a Porcelánu

- O české sklo vždy byl zájem
- Některé sklárny se dostaly do těžkých problémů – přebíjí je levnější konkurence
- Krystalex Nový Bor – zkrachoval
- Kamenický Šenov, výroba bižuterie na Jablonecku
- Výroba porcelánu – Karlovy Vary, značka Mösser

Zemědělství

- Zemědělská výroba do roku 1989
 - o Násilná kolektivizace – komunisté se snažili vytvořit jednotná družstva, ale provedli to násilně a donutili lidi do těchto družstev vstoupit. Ti co nechťeli byli likvidováni – do uranových dolů, zavření
 - o Velkoplošné hospodaření s cílem vyprodukovat velké množství levných potravin . povedlo se jim to, mohli jsme i vyvážet
 - o Poškození přírody, rostlinná výroba zavedena i tam, kde na to nejsou podmínky (horské oblasti) – prodělečné
 - o Stát dával do zemědělství dotace. Většina zisku se musela odvádět (přes 70%) – peníze putovaly tam, kde družstva neprosperovala – nerentabilní výroba
 - o Nadměrné používání průmyslových hnojiv – ty se dostávaly i do podzemních vod
 - o Zaměstnáno zde přes 600 tisíc lidí – řada družstev měla přidruženou výrobu (se zemědělstvím neměli co společného, pracovali třeba v truhlárně)
- Po roce 1989 dochází k transformaci našeho zemědělství
 - o Provedena změna ve vlastnictví – zrušena JZD a státní statky
 - Cíl převést půdu do osobního vlastnictví
 - Nebo převod na akciové společnosti
 - o Momentálně je zde 150 tisíc lidí
 - o Lidé odcházejí ze zemědělství
 - Prodělávají, tak končí – málo peněz
 - Jedny z nejnižších platů – nepřichází sem mladí lidé
 - Snížily se dotace od státu
 - Změny v rozmístění zemědělské výroby – podporování zatravňování a zalesňování
 - Tlačí farmáře, aby přešli na živočišnou produkci, nebo to zalesnili
 - o Menší používání průmyslových hnojiv – jsou nešetrné vůči přírodě a jsou drahé
 - o Ekozemědělství – biopotraviny - jsou sice kvalitní, ale drahé + Agroturistika
 - o Celkově produkce klesá – tlak ze zahraničí, problém s odbytem
- Zemědělská výroba
 - o Vliv přírodních podmínek na zaměření výroby – krupobití těsně před sklizní
 - o Nízké výkupní ceny mléka a obilí – problém celé EU, řada zemědělců ruší chov, výkupní ceny se nezvyšují, ale zpracovatelé zvyšují ceny – žádají vládu o kompenzaci ztrát
 - o Rostlinná výroba
 - Produkuje základní potraviny pro obyvatelstvo a krmivo pro dobytek
 - Polovina osevních ploch je zabrána obilovinami, z toho hlavně pšenice a ječmen

- Nárůst produkce olejnin, především řepky – výroba bionafty
 - Je to pro zemědělce výhodné, ale není výroba bionafty až zas tak ekologická jak se myslelo – velká spotřeba energie
- Pokles produkce brambor, cukrové řepy, ovoce a zeleniny – levný dovoz ze zahraničí
 - Problém i soukromých pěstitelů – levněji se dá koupit v obchodě, než vypěstovat na zahradě